

Liite 3

Ei merkittävää haittaa -periaatteen (DNSH = Do no significant harm) toteutuminen laajakaistatukihankkeessa

Avustuksia voidaan myöntää vain sellaisille hankkeille, joissa noudatetaan ns. "ei merkittävää haittaa" –periaatetta eli avustusta ei voida myöntää hankkeelle tai toiminnalle, joka aiheuttaa asetuksen (EU) 2020/852 (Luokitusjärjestelmäasetus) 17 artiklassa tarkoitettua merkittävää haittaa mille tahansa määritellyistä ympäristötavoitteista. Velvoite tulee EU:n elpymis- ja palautumistukivälineen perustamista koskevasta asetuksesta (ns. RRF-asetus)¹.

Haitta-arviointi on tehtävä kaikille hankkeille, mutta se voidaan tehdä yksinkertaistetusti niiden ympäristötavoitteiden osalta, joille hankkeen toimilla ei ole ennakoitavissa olevaa vaikutusta tai vaikutus on merkityksetön. Kyseisten ympäristötavoitteiden osalta riittää lyhyet perustelut ja haitta-arvioinnissa voidaan keskittyä niihin ympäristötavoitteisiin, joihin voi kohdistua merkittäviä vaikutuksia.

Haitta-arvioinnissa otetaan huomioon toimenpiteen suorat ja ensisijaiset epäsuorat vaikutukset koko elinkaaren aikana. Arvioinnissa kuitenkin riittää, että otetaan huomioon elinkaareen liittyvät näkökohdat, sen sijaan että tehtäisiin varsinainen elinkaariarviointi. Arvioinnin tulisi kattaa sekä tuotanto- ja käyttövaihe että käytöstä poistovaihe – missä vaiheessa eniten haittaa odotetaan aiheutuvan.

Suomen kestävän kasvun ohjelmassa on tehty "ei merkittävää haittaa" -periaatteen mukainen haitta-arviointi kunkin ohjelmaan sisältyvän toimenpiteen ja tavoitteen osalta kokonaisuutena. Suomen kestävän kasvun ohjelma löytyy [valtiovarainministeriön sivuilta](https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163176) (https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163176). Ohjelman liitteessä 3 on kaikkien tavoitteiden haitta-arvioinnit. Laajakaistatuen osalta haitta-arviointi löytyy sivuilta 464-466. Hankkeen toteuttajalle tämä voi toimia ohjenuorana siitä, minkälaisia asioita ympäristötavoitteiden arvioinnissa on ainakin syytä ottaa huomioon. **Hankkeen toteuttajan tulee kiinnittää erityistä huomiota niiden ympäristötavoitteiden arviointiin, joiden osalta kyseinen hanke saattaa olennaisesti poiketa ohjelmatasolla tehdystä arvioinnista. Näiden osalta hankkeen toteuttajan tulee tehdä tarkempi arvio ja antaa yksityiskohtaiset perustelut.** Huomioitava on kuitenkin, että hankkeen toteuttajan tulee tehdä arvio ja antaa perustelut kustakin kohdasta. Vain näiden perusteella tuen myöntämisestä vastaava viranomainen pystyy puolestaan arvioimaan, onko "ei merkittävää haittaa" -periaatetta noudatettu valtiontukea hakevan toimijan esittämässä hankkeessa.

¹ [(EU) 2021/241] 5 artiklan 2. kohta: 'Tukivälineestä tuetaan ainoastaan hankkeita, joissa noudatetaan "ei merkittävää haittaa" -periaatetta'.

Vaihe 1: Kuuden ympäristötavoitteen tarkastelu arviointia edellyttävien määrittämiseksi

- 1) Vastaa alla olevan taulukon kuuteen EU:n ympäristötavoitteisiin liittyvään kysymykseen rastittamalla ”Kyllä” tai ”Ei”.
- 2) Jos vastaus on ”Ei”, perustele lyhyesti, miksi kyseinen ympäristötavoite ei edellytä hankkeen kohdalla yksityiskohtaista haitta-arviointia. Perustelu voi pohjautua esimerkiksi siihen, että hankkeella ei ole ennakoitavissa olevaa vaikutusta tähän ympäristötavoitteeseen tai sen vaikutus on merkityksetön, kun otetaan huomioon toimenpiteen luonne ja sen suorat ja ensisijaiset epäsuorat vaikutukset sen elinkaaren aikana, joten sen katsotaan olevan ”ei merkittävää haittaa” –periaatteen mukainen tämän tavoitteen osalta.
- 3) Jos vastaus on ”Kyllä”, voidaan siirtyä vaiheeseen 2, jossa esitetään asianomaiset tarkemmat perustelut valittujen ympäristötavoitteiden osalta.

Mitkä seuraavista ympäristötavoitteista edellyttävät toimenpiteen yksityiskohtaista haitta-arviointia?

Ympäristötavoitteet	Kyllä	Ei	Perustelu, jos on valittu ”Ei”
1 Ilmastonmuutoksen hillitseminen <i>i) Toiminnan katsotaan aiheuttavan merkittävää haittaa ilmastonmuutoksen hillinnälle, jos se aiheuttaa merkittäviä kasvihuonekaasupäästöjä</i>			
2 Ilmastonmuutokseen sopeutuminen <i>i) Toiminnan katsotaan aiheuttavan merkittävää haittaa ilmastonmuutokseen sopeutumiselle, jos se lisää nykyisen ilmaston ja odotettavissa olevan tulevan ilmaston haitallista vaikutusta kyseiseen toimintaan tai ihmisiin, luontoon tai omaisuuteen</i>			
3 Vesivarojen ja merten luonnonvarojen kestävä käyttö ja suojeleminen <i>i) Toiminnan katsotaan aiheuttavan merkittävää haittaa vesivarojen ja merten luonnonvarojen kestäväälle käytölle ja suojelelulle, jos se heikentää vesimuodostumien hyvää tilaa tai hyvää ekologista potentiaalia, mukaan lukien pintavedet ja pohjavedet, tai merivesien osalta ympäristön hyvää tilaa.</i>			
4 Kiertotalous, mukaan lukien jätteen synnyn ehkäisy ja kierrätys			

<p><i>i) Toiminnan katsotaan aiheuttavan merkittävää haittaa kiertotaloudelle, mukaan lukien jätteen synnyn ehkäisy ja kierrätys, jos se aiheuttaa huomattavaa tehottomuutta materiaalien käytössä tai luonnonvarojen suorassa tai epäsuorassa käytössä tai jos se lisää merkittävästi jätteen syntymistä, polttamista tai hävittämistä tai jos jätteen pitkäaikainen loppusijoitus voi aiheuttaa merkittävää ja pitkäaikaista haittaa ympäristölle.</i></p>			
<p>5 Ilman, veden tai maaperän pilaantumisen ehkäiseminen ja vähentäminen</p> <p><i>i) Toiminnan katsotaan aiheuttavan merkittävää haittaa ympäristön pilaantumisen ehkäisemiselle ja vähentämiselle, jos se lisää merkittävästi ilmaan, veteen tai maaperään kohdistuvia epäpuhtauspäästöjä;</i></p>			
<p>6 Biologisen monimuotoisuuden ja ekosysteemien suojelu ja ennallistaminen</p> <p><i>i) Toiminnan katsotaan aiheuttavan merkittävää haittaa biologisen monimuotoisuuden ja ekosysteemien suojelulle ja ennallistamiselle, jos se heikentää merkittävästi ekosysteemien hyvää tilaa ja sietokykyä tai luontotyyppien ja lajien suojelutilannetta, mukaan lukien unionin edun kannalta merkittävät luontotyypit ja lajit.</i></p>			

Vaihe 2: Yksityiskohtainen haitta-arviointi niiden ympäristötavoitteiden osalta, jotka sitä edellyttävät (tämä kohta täytetään ainoastaan siinä tapauksessa, että vaiheessa 1 on jonkin kohdan osalta vastattu "kyllä")

- 4) Esitä yksityiskohtaiset perustelut/haitta-arviointi niiden ympäristötavoitteiden osalta, joiden kohdalla on vaiheessa 1 valittu "Kyllä".
- 5) Hankkeen on oltava "ei merkittävää haittaa" -periaatteen mukainen, joten kaikkiin vaiheessa 2 esitettyihin kysymyksiin on vastattava "ei" osoitukseksi siitä, että toimenpiteestä ei aiheudu merkittävää haittaa kyseiselle ympäristötavoitteelle.

Kysymykset	Ei	Yksityiskohtaiset perustelut
<p>1 Ilmastomuutoksen hillitseminen Odotetaanko toimenpiteen johtavan merkittäviin kasviuonekaasupäästöihin?</p>		

<p>2 Ilmastomuutokseen sopeutuminen Odotetaanko toimenpiteen lisäävän nykyisen ilmaston ja odotettavissa olevan tulevan ilmaston haitallista vaikutusta kyseiseen toimenpiteeseen tai ihmisiin, luontoon tai omaisuuteen?</p>		
<p>3 Vesivarojen ja merten luonnonvarojen kestävä käyttö ja suojele Odotetaanko toimenpiteen haittaavan: a) vesimuodostumien hyvää tilaa tai hyvää ekologista potentiaalia, mukaan lukien pintavedet ja pohjavedet; tai b) merivesien osalta ympäristön hyvää tilaa?</p>		
<p>4 Kiertotalous, mukaan lukien jätteen syntyä ehkäisy ja kierrätys Odotetaanko toimenpiteen: a) lisäävän merkittävästi jätteen syntymistä, polttamista tai hävittämistä, lukuun ottamatta kierrätykseen kelpaamattoman vaarallisen jätteen polttamista; tai b) aiheuttavan luonnonvarojen⁽¹⁾ suorassa tai epäsuorassa käytössä niiden elinkaaren missä tahansa vaiheessa huomattavaa tehottomuutta, jota ei minimoida asianmukaisilla toimenpiteillä⁽²⁾; tai c) aiheuttavan kiertotalouden näkökulmasta⁽³⁾ ympäristölle merkittävää ja pitkäaikaista haittaa?</p>		
<p>5 Ilman, veden tai maaperän pilaantumisen ehkäiseminen ja vähentäminen Odotetaanko toimenpiteen lisäävän merkittävästi ilmaan, veteen tai maaperään kohdistuvia epäpuhtauspäästöjä⁽⁴⁾?</p>		
<p>6 Biologisen monimuotoisuuden ja ekosysteemien suojele ja ennallistaminen Odotetaanko toimenpiteen: a) merkittävästi heikentävän ekosysteemien hyvää tilaa⁽⁵⁾ ja sietokykyä; tai b) heikentävän luontotyyppien ja lajien suojelutilannetta, mukaan lukien unionin edun kannalta merkittävät luontotyypit ja lajit?</p>		

1) Luonnonvaroihin kuuluvat energia, materiaalit, metallit, vesi, biomassa, ilma ja maaperä.

2) Tehottomuutta voidaan minimoida esimerkiksi lisäämällä huomattavasti tuotteiden kestävyyttä, korjattavuutta, päivitettävyyttä ja uudelleenkäyttömahdollisuuksia, tai vähentämällä huomattavasti resurssien käyttöä suunnittelun ja materiaalin valinnan avulla, helpottamalla käyttötarkoituksen muuttamista ja purkamista, erityisesti rakennusmateriaalien käytön vähentämiseksi ja niiden uudelleenkäytön edistämiseksi. Lisäksi voidaan siirtyä ”tuote palveluna” -liiketoimintamalleihin ja kiertotalouden mukaisiin arvoketjuihin, jotta tuotteiden, osien ja materiaalien hyödyllisyys ja arvo voidaan säilyttää korkeimmalla tasolla mahdollisimman kauan. Tähän kuuluu myös vaarallisten aineiden pitoisuuksien huomattava vähentäminen materiaaleissa ja tuotteissa, myös korvaamalla ne turvallisemmilla vaihtoehdoilla, sekä ruokahävikin huomattava vähentäminen ruoan tuotannossa, jalostuksessa, valmistuksessa tai jakelussa.

- 3) Lisätietoja kiertotaloustavoitteesta on luokitusjärjestelmäasetuksen johdanto-osan 27 kappaleessa.
- 4) 'Epäpuhtauksilla' tarkoitetaan ilmassa, vedessä tai maaperässä olevia aineita, tärinää, lämpöä, melua, valoa tai muita epäpuhtauksia, jotka voivat aiheuttaa haittaa ihmisten terveydelle tai ympäristölle.
- 5) Luokitusjärjestelmäasetuksen 2 artiklan 16 kohdan mukaan 'hyvällä tilalla' tarkoitetaan "ekosysteemin osalta ekosysteemiä, jonka fysikaalinen, kemiallinen ja biologinen kunto tai fysikaalinen, kemiallinen ja biologinen laatu on hyvä, joka on itselisiäntymis- tai itsekorjautumiskykyinen ja jossa lajien koostumus, ekosysteemin rakenne ja ekologiset toiminnot eivät ole heikentyneet".

Esimerkkejä haitta-arvioinnista on esitetty mm. komission tiedonannossa "Tekniset ohjeet "ei merkittävää haittaa" -periaatteen soveltamiseksi elpymis- ja palautumistukivälinettä koskevan asetuksen mukaisesti (2021/C 58/01)" ja erityisesti sen liitteissä 2-4.